

ŽALIEJI PIRKIMAI

Mokymų modulio programa

SANTRAUKA

Dokumente pateikiama pagrindinė informacija apie žaliuosius pirkimus, pirkimo specialistams, siekiantiems gauti pirkimų specialisto pažymėjimą.

TURINYS

TRUMPINIAI.....	3
APIE MODULIO PROGRAMĄ.....	4
ŽALIEJI PIRKIMAI.....	4
Pagrindinės sąvokos, principai ir tikslai	5
Planavimo procesas	8
Pirkimo dokumentų rengimas	9
Pirkimo procedūros.....	15
Sutarčių valdymas	20
Teismų praktika.....	21
TEISĖS AKTŲ, GAIRIŲ IR REKOMENDACIJŲ SĄRAŠAS	22

TRUMPINIAI

Sąvoka	Apibrėžimas
ADĮ	Alternatyvių degalų įstatymas
Aplinkos ministro įsakymas	2011 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. D1-508 „Dėl Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus tvarkos aprašo patvirtinimo“
CPO	Centrinė perkančioji organizacija
CVP IS	Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema
ES	Europos Sąjunga
GCS	Gyvavimo ciklo sąnaudos
GSĮ	Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymas
Perkančioji organizacija	Subjektas, atitinkantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2 str. 25 d. apibrėžtą sąvoką
Perkantysis subjektas	Subjektas, atitinkantis Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo 4 straipsnyje apibrėžtą sąvoką
PĮ	Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymas
Pirkimas	Viešasis pirkimas atliekamas pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą ir pirkimas atliekamas pagal Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymą
Pirkimo vykdytojas (-ai)	Perkančioji organizacija arba perkantysis subjektas
Produktas	Prekė, paslauga ar darbas
Rinkos konsultacija	Pirkimo vykdytojo bendradarbiavimas su kompetentingais subjektais (nepriklausomais ekspertais, institucijomis arba rinkos dalyviais) iki pirkimo pradžios, siekiant išsiaiškinti įvairius su pirkimo objektu susijusius klausimus
Rinkos tyrimas	Kokybinės ir kiekybinės informacijos apie realių bei potencialių prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą rinkimas ir analizė, skirti sprendimams, susijusiems su pirkimais, priimti
Tvarkos aprašas	2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 „Dėl Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus tvarkos aprašo

	patvirtinimo“ patvirtintas Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdam žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašas
VPĮ	Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas
VPT	Viešųjų pirkimų tarnyba
ŽVP arba žalioji pirkimas	Žalieji pirkimai / žalieji viešieji pirkimai

APIE MODULIO PROGRAMĄ

Mokymų modulis „Žalieji pirkimai“ apibūdina pirkimo vykdytojų galimybes ir pareigas vykdyti pirkimus, mažinančius žalingą poveikį aplinkai, atliekų susidarymą, skatinančius klimatą tausojančius sprendimus, naudoti atsinaujinančius energijos išteklius ir t.t.

Modulio programa yra nuolat atnaujinama, atsižvelgiant į pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, o naujausią versiją visada galima rasti [VPT svetainėje](#).

Modulio programoje, pirkimų specialistams, kurie turi laikyti testą, pirkimų specialisto pažymėjimui gauti, pateikiama pagrindinė informacija, įskaitant teismų praktiką, gairių, rekomendacijų ir teisės aktų sąrašą, kurį pirkimų specialistas turi žinoti bei gebėti taikyti praktikoje atliekant pirkimus.

Modulis yra suskirstytas į šešias temas:

1. Pagrindinės sąvokos;
2. Planavimo procesas;
3. Pirkimo dokumentų rengimas;
4. Pirkimo procedūros;
5. Sutarčių valdymas;
6. Teismų praktika.

Trumpiniai pateikti skiltyje „Trumpiniai“. Kitos modulio programoje vartojamos sąvokos yra suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos VPĮ ir (arba) PĮ.

ŽALIEJI PIRKIMAI

Pirkimų specialistas turi:

- žinoti pagrindines sąvokas;
- išmanyti žiedinės ekonomikos principus;
- gebėti taikyti aplinkos apsaugos vadybos standartų reikalavimus;
- išmanyti aplinkosauginius principus, kuriais remiantis savarankiškai nustatomi aplinkos apsaugos kriterijai;
- būti susipažinęs su gyvavimo ciklo sąnaudų metodu;
- būti susipažinęs su energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos reikalavimų taikymu įsigyjant transporto priemones;

- gebėti taikyti aplinkos apsaugos kriterijus;
- būti susipažinęs su energijos vartojimo efektyvumą reglamentuojančiais teisės aktais;
- būti susipažinęs su ŽVP reglamentuojančiais teisės aktais.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS, PRINCIPAI IR TIKSLAI

Žalioji pirkimas – pirkimas, kurio vykdytojas įsigyja prekių, paslaugų ar darbų, darančių kuo mažesnę neigiamą poveikį aplinkai viename, keliuose ar visuose tų prekių, paslaugų ar darbų gyvavimo ciklo etapuose.

ŽVP – yra svarbi priemonė siekiant aplinkos apsaugos politikos tikslų, susijusių su klimato kaitos problemų sprendimu, išteklių naudojimu ir tvariu vartojimu bei gamyba:

1. Padeda įgyvendinti vietinės reikšmės, regioninius, nacionalinius ir tarptautinius **aplinkos apsaugos politikos tikslus;**

2. Nauda aplinkai:

2.1. sprendžiamos aplinkosaugos problemos, pvz., gerinama aplinkos apsaugos politika, imamasi priemonių, kurios ribotų atliekų susidarymą, skatintų švarias technologijas ir gamybą produktų, kurie gali būti perdirbami ir pakartotinai naudojami, šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas, efektyvus vandens ir (ar) energijos naudojimo skatinimas.

2.2. visuomenės ir privataus sektoriaus informuotumo ir sąmoningumo didinimas. ŽVP – gerasis pavyzdys vartotojams ir privačiam sektoriui savo veikloje vadovautis aukštesniais ir ekologiškesniais principais. ŽVP gali pasitarnauti identifikuojuant aplinkosaugos problemas, nustatant konkrečios prekės ar paslaugos poveikį jų gyvavimo ciklo metu ir informuojant apie ekologiškesnių alternatyvų naudą.

3. Socialinė nauda ir sveikata:

3.1. geresnė gyvenimo kokybė, pvz., ŽVP politika prisideda prie produktų kokybės gerinimo ir sukuria geresnę ir sveikesnę gyvenimo aplinką.

3.2. aukštesni aplinkosauginiai standartai, pvz., ŽVP nustato aukštesnius produktų kokybės standartus, skatina kurti bei siūlyti vartotojams aukštos kokybės produktus.

4. Ekonominė nauda:

4.1. padeda taupyti, pvz., taupomos lėšos perkant energiją taupančias ir (ar) ilgaamžes prekes. Mažinant pavojingų medžiagų kiekį prekėse, mažinamos išlaidos nuodingų medžiagų šalinimui ir neutralizavimui.

4.2. skatina inovacijas, pvz., ŽVP politika skatina kurti naujas technologijas ir produktus, o mažos įmonės gali įgyti pranašumą pasiūlydamos ekologiškesnius sprendimus ir rasti rinką savo inovatyviems sprendimams bei produktams.

Aplinkos apsaugos kriterijai – kriterijai, kuriais pirkimo vykdytojas vadovaujasi, nustatydamas aplinkos apsaugos reikalavimus prekėms, paslaugoms ar darbams.

Aplinkos apsaugos vadybos sistema – visuma priemonių, kuriomis užtikrinamas veiksmingas aplinkos apsaugos vadybos planas ar procedūrų įgyvendinimas ir aplinkos apsaugos politikos tikslų ir uždavinių tarpusavio atitiktis.

Minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai – privalomai taikomi aplinkos apsaugos kriterijai, patvirtinti aplinkos ministro įsakymu, atsižvelgiant į pagrindinius prekių, paslaugų ar darbų poveikio aplinkai veiksnius.

I tipo ekologinis ženklas – daugialypiu kriterijumi grindžiamas trečiosios šalies suteikiamas standartinis ženklas, kuriuo patvirtinama, kad tam tikros prekės, paslaugos ar darbai pasižymi aplinkai palankiomis savybėmis visuose jų gyvavimo ciklo etapuose.

[ADJ](#) ir [Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. 3-100 „Dėl energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos reikalavimų, taikomų įsigyjant kelių transporto priemones, nustatymo ir atvejų, kada juos privaloma taikyti, tvarkos aprašo patvirtinimo“](#) įgyvendina [Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą \(ES\) 2019/1161](#), kuria iš dalies keičiama [Direktyva 2009/33/EB](#) dėl skatinimo naudoti netaršias ir efektyviai energiją vartojančias kelių transporto priemones. [ADJ](#) yra apibrėžtos netaršios transporto priemonės ir visai netaršios sunkiosios transporto priemonės sąvokos:

a) Netarši transporto priemonė – M1, M2 arba N1 kategorijos transporto priemonė, kurios išmetamo CO₂ kiekis yra lygus 0 g/km, arba M3, N2 arba N3 kategorijos transporto priemonė, naudojanti alternatyviuosius degalus, išskyrus skystųjų biodegalų ir degalų mišinius.

b) Visai netarši sunkioji transporto priemonė – netarši M3, N2 ir (ar) N3 kategorijos transporto priemonė be vidaus degimo variklio arba su vidaus degimo varikliu, naudojančiu alternatyviuosius degalus ir išmetančiu anglies dioksido (CO₂) mažiau kaip 1 g/km arba mažiau kaip 1 g/kWh.

Žiedinė ekonomika – tai atsinaujinanti ekonominė sistema, kurioje išteklių ir atliekų sąnaudos, emisijos ir energijos praradimai yra sumažinami juos teisingai valdant ir sujungiant į uždara energijos ir medžiagų grandinę.

Skirtingai nuo linijinio „imk – gamink – išmesk“ modelio, žiedinė ekonomika siekia kiek įmanoma sumažinti atliekų kiekį ir išteklių naudojimą pažangiu produktų projektavimu, pakartotiniu produktų naudojimu ir taisymu, perdirbimu, darniu vartojimu ir naujoviškais verslo modeliais, kurie, pavyzdžiui, kaip alternatyvą gaminių įsigijimui siūlo jo nuomos, skolinimo ar dalijimosi juo paslaugą.

Žiedinės ekonomikos pagrindiniai principai:

1. Atliekų ir taršos mažinimas

Sumažinti atliekas ir taršą mažinant ūkinės veiklos žalą;

2. Produktų ir medžiagų naudojimo trukmės pratęsimas

Siekama pailginti gaminių ir medžiagų naudingo tarnavimo laiką, sukuriant ekonomikoje cirkuliuojančių medžiagų ir gaminių uždarus ciklus. Tikslas pasiekiamas aktyviai pakartotinai naudojant, taisant ir perdirbant ūkyje naudojamus produktus ir medžiagas;

3. Natūralių sistemų atkūrimas

Natūralių sistemų atkūrimas yra viena iš pagrindinių (žiedinės) ekonomikos principų. Tai didina gamtos kapitalą ir sukuria būtinas sąlygas natūralioms sistemoms atsinaujinti.

Žiedinė ekonomika apima svarbų skirtumą tarp technologinių ir biologinių ciklų:

- technologiniai ciklai apima ribotų išteklių valdymą. Išteklių išgaunami ir naudojami keliais ekonominiais ciklais. Tai pasiekama pakartotinai naudojant, taisant ir perdirbant medžiagas ir išteklius;
- biologiniai ciklai yra susiję su atsinaujinančių išteklių valdymu. Biologinės medžiagos yra skirtos atkurti natūraliose sistemose ir vėliau regeneruoti, kad būtų galima gauti atsinaujinančių išteklių. Žiedinėje ekonomikoje vartojimas vyksta tik biologiniais ciklais.

Žiediniai pirkimai nusako procesą, kai valdžios institucijos siekia įsigyti prekių, paslaugų ir darbų, kurie prisideda prie energijos ir žaliavų ciklo uždarymo tiekimo grandinėje, mažinant ir, geriausiu atveju, išvengiant neigiamo poveikio aplinkai ir taršos per visą gyvavimo ciklą.

ŽVP siekiai ir tikslai yra nustatyti:

Dokumento pavadinimas	Siekis / Tikslas
VPI 17 straipsnio 2 dalis / PI 29 straipsnio 2 dalis	Pirkimo vykdytojas turi siekti, kad: <...> 2) vykdant pirkimo sutartis būtų laikomasi aplinkos apsaugos, <...> teisės įpareigojimų, nustatytų ES ir nacionalinėje teisėje; <...> 4) įsigyjant prekes, paslaugas ar darbus būtų daroma kuo mažesnė neigiama įtaka klimato kaitai, aplinkos taršai, atliekų susidarymui, gamtos išteklių naudojimui, ekosistemų ir jų paslaugų būklei ir (ar) kitam neigiamam poveikiui aplinkai.
Europos žaliasis kursas Europos komisija (Bruselis, 2019 12 11)	Tai nauja augimo strategija, kuria siekiama pertvarkyti ES į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kurioje 2050 m. visai nebus grynojo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, o ekonomikos augimas bus atsietas nuo išteklių naudojimo.
Nacionalinė aplinkos apsaugos strategija (2015 m. balandžio 16 d. Lietuvos Respublikos	Skatinama žaliųjų viešųjų pirkimų sistemos plėtra. Pasiiekti, kad viešųjų pirkimų būdu įsigyjant didelį poveikį aplinkai darančias prekes, paslaugas ir darbus, būtų taikomi žaliųjų pirkimų kriterijai. Taip bus skatinamas tausūs gamtos išteklių naudojimas, produktų

<p>Seimo nutarimo Nr. XII-1626, 94.5 p.)</p>	<p>antrinis panaudojimas ir perdirbimas, didesnis atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas, aplinkosaugos technologijų plėtra, didinama aplinką tausojančių prekių, paslaugų ir darbų pasiūla.</p>
<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-21 nutarimas Nr. 1133 "Dėl Žaliųjų pirkimų tikslų nustatymo ir įgyvendinimo"</p>	<p>Nustatyta, kad perkančiosios organizacijos, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu ar Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymu, Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu, patvirtintu Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus, ir (ar) Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu, patvirtintu perkančiojo subjekto, atlikdamos visus pirkimus, išskyrus pirkimus, vykdomus žodžiu sudarant pirkimo sutartis ir (ar) įgyvendinant užsienyje vykdomus tarptautinių donorų lėšomis finansuojamus vystomojo bendradarbiavimo projektus ir (ar) maisto pirkimus, atliekamus vykdant krašto apsaugos gynybines užduotis ir (ar) įsipareigojimus NATO, ir (ar) valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų įsigijimo, rezervavimo ar saugojimo pirkimus, turi taikyti žaliųjų pirkimų reikalavimus.</p>

PLANAVIMO PROCESAS

Pasiruošimas pirkimui

1. Nustatyti poreikius: ar reikia pirkti ir kokį rezultatą ketinama pasiekti, koks bus poveikis aplinkai, kokie bus aplinkosauginiai tikslai;

2. Atlikti rinkos tyrimą: pirkimo vykdytojas turi surinkti prieinamą informaciją ir įsivertinti, kas jam jau yra žinoma apie pirkimo objektą, rinkoje siūlomus jo variantus, įprastinius / tipinius objekto naudotojo poreikius; pirkimo objekto įsigijimo specifiką, sutarties sudarymo ir jos vykdymo specifiką, galimas rizikas, jų suvaldymo priemonės ir panašiai – taip identifikuojama, kur yra informacijos spragos ir poreikis nepriklausomų subjektų pagalbai. Šiame etape pirkimo vykdytojas tyrinėja rinką – ieško informacijos internete, specialioje spaudoje, [Europos Komisijos puslapyje](#), domisi kitų pirkimų vykdytojų patirtimi, kurią gali rasti [pirkimų vykdytojų švieslentėje](#), teikia paklausimus kompetentingiems subjektams ir panašiai. Kitaip tariant – priklausomai nuo pirkimo objekto specifikos, atlieka „namų darbus“. Surinkta informacija neviešinama – ji skirta paties pirkimo vykdytojo poreikiams, geresniam supratimui apie aktualų pirkimo objektą.

Rinkos tyrimas yra efektyviausia priemonė planuojant pirkimui reikalingas lėšas ir nustatant pagrindinius pirkimo objektui keliamus reikalavimus.

3. Ryšio su rinka užmezgimas ir rinkos konsultacijos. Plačiau: [Gairės. Rinkos konsultacijos: iššūkiai ir galimybės.](#)

Tikslas – tinkamas pasirengimas pirkimui ir tiekėjų informavimas apie savo pirkimų planus ir (ar) reikalavimus pirkimams. Rinkos konsultacija naudotina:

- išsiaiškinti įvairius su pirkimo objektu susijusius klausimus (pvz., ką man apskritai gali pasiūlyti rinka, kokie reikalavimai įsigyjamam pirkimo objektui privalo būti nustatyti, o kokie – tik pageidautini, kokie sprendiniai geriausiai tenkintų mano poreikius); identifikuoti pirkimo sutarties sudarymui ir vykdymui reikšmingus aspektus (pvz., kokios sąlygos, atsižvelgiant į pirkimo objekto specifiką, būtinai turi būti įtrauktos į pirkimo sutartį, kokios galimos kliūtys įgyvendinant mano poreikius, kokios rizikos kyla vykdant pirkimo sutartį);

- nustatyti tinkamą žaliojo pirkimo strategiją.

Rinkos konsultacijos metu pirkimo vykdytojas turi laikytis nediskriminavimo ir skaidrumo principų, užtikrinti, kad:

- nei vienam kompetentingam subjektui nebus teikiama pirmenybė kitų atžvilgiu, pvz., pateikiant daugiau informacijos nei kitiems;

- rinkos konsultacijos rezultatai nebus pritaikyti konkrečiam tiekėjui;

- nebus bendraujama tokiu būdu, kuris suteiktų pranašumą kuriam nors kompetentingam subjektui ar tokių subjektų grupei.

4. Informuoti rinką apie būsimus pirkimus ir sutarties sąlygas.

- kuo daugiau informacijos apie pirkimo aplinkybes pateikiama rinkai (pvz., planuojamų atlikti pirkimų plano paskelbimas, rinkos konsultacijos), tuo geresnės galimybės priimant tinkamą sprendimą;

- informuokite rinką iš anksto, kad tiekėjai galėtų pasiruošti.

5. Įvertinti galimybę vykdyti bendrai atliekamus pirkimus arba pirkimus per [VšĮ CPO LT](#).

PIRKIMO DOKUMENTŲ RENGIMAS

Žaliųjų pirkimų vykdymui taikomos tokios pačios taisyklės, kaip ir vykdant bet kurį kitą pirkimą, t. y. perkančiosios organizacijos vadovaujasi VPĮ, o perkantieji subjektai – PJ nuostatomis. Žaliojo pirkimo tikslas, kad įsigytas produktas darytų kuo mažesnę neigiamą poveikį aplinkai viename, keliuose ar visuose produkto gyvavimo ciklo etapuose.

Aplinkos apsaugos kriterijai nustatomi vadovaujantis:

1. VPĮ 17 straipsnio 2 dalimi / PJ 29 straipsnio 2 dalimi, nustatančia, jog pirkimo vykdytojas turi siekti, kad:

1) prekėms, paslaugoms ar darbams įsigyti skirtos lėšos būtų naudojamos racionaliai;

2) vykdant pirkimo sutartis būtų laikomasi aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų, nustatytų ES ir nacionalinėje teisėje;

3) <...>

4) įsigyjant prekes, paslaugas ar darbus būtų daroma kuo mažesnė neigiama įtaka klimato kaitai, aplinkos taršai, atliekų susidarymui, gamtos išteklių naudojimui, ekosistemų ir jų paslaugų būklei ir (ar) kitam neigiamam poveikiui aplinkai.

2. VPĮ 35 straipsnio 2 dalies 12 punktu / PJ 48 straipsnio 2 dalies 11 punktu.

Pirkimo dokumentuose turi būti nurodyta: prekių, paslaugų ar darbų energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos, socialiniai kriterijai, jeigu taikytina.

3. [Aplinkos ministro įsakymu](#) patvirtintu [Tvarkos aprašu](#).

Aplinkos apsaugos kriterijai ir jų taikymas

Vadovaujantis Aplinkos ministro įsakymu patvirtintu Tvarkos aprašu, **pirkimas laikomas žaliuoju pirkimu**, kai rengiant technines specifikacijas, nustatant tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus ar kvalifikacinės atrankos kriterijus, pasiūlymų vertinimo kriterijus, pirkimo sutarties vykdymo sąlygas ir (ar) kitus reikalavimus tiekėjams, **perkamas produktas tenkina bent vieną iš Tvarkos aprašo 4 punkto papunkčių:**

1. Pagal Tvarkos aprašo 4.1. papunktį, **produktas**, kuris patenka į produktų, kurių pirkimams taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašą nurodytą Tvarkos aprašo 1 priede, **turi atitikti visus tam produktui nustatytus ir aplinkos ministro įsakymu patvirtintus minimalius aplinkos apsaugos kriterijus**, nurodytus Tvarkos aprašo 2 priede;

2. Pagal Tvarkos aprašo 4.2. papunktį, **produktas**, neatsižvelgiant, ar yra produktų, kuriems taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašė, **atitinka jam nustatytus I tipo ekologinio ženklo reikalavimus** pagal standartą LST EN ISO 14024 „Aplinkosauginiai ženklai ir aplinkosauginės deklaracijos. I tipo aplinkosauginis ženklinimas. Principai ir procedūros“ ir yra paženklintas I tipo ekologiniu ženklu arba kitu tiekėjo pateiktu lygiaverčiu. Atkreiptinas dėmesys, kad šio punkto taikymas nėra privalomas ir pirkimo vykdytojas prieš nustatydamas reikalavimą dėl I tipo ekologinio ženklo turėtų atlikti rinkos tyrimą ir įsitikinti ar norimas įsigyti produktas gali būti ženklinamas I tipo ekologiniu ženklu ir ar yra tokių produktų pasiūla rinkoje. Daugiau informacijos galite rasti VPT parengtame informaciniame pranešime [Ka reikia žinoti apie I tipo ekologinius ženklus](#).

3. Pagal Tvarkos aprašo 4.3. papunktį, **kai produktas nėra produktų, kuriems taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašė, bet perkamai paslaugai ar darbui tiekėjas taiko aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus** pagal standartą LST EN ISO 14001 „Aplinkos vadybos sistemos. Reikalavimai ir naudojimo gairės“ arba Europos Sąjungos aplinkosaugos

vadybos ir audito sistemą EMAS ar kitus aplinkos apsaugos vadybos standartus, pagrįstus atitinkamais Europos arba tarptautinių standartizacijos organizacijų priimtais standartais, ar kitais tiekėjo pateiktais lygiaverčiais įrodymais (lygiaverčiai įrodymai gali būti priimami atliekant supaprastintus pirkimus ar VPĮ ir PĮ prieduose nurodytų socialinių ir kitų specialiųjų paslaugų pirkimus, o kitų pirkimų atvejais lygiaverčiai įrodymai priimami tik jeigu tiekėjas dėl nuo jo nepriklausančių objektyvių priežasčių negali pateikti sertifikatų per nustatytą laiką). Atkreiptinas dėmesys, kad šis punktas gali būti taikomas tik paslaugų ir darbų pirkimuose ir tik tuomet, kai perkami darbai ir paslaugos nepatenka į produktų, kuriems taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašą. Daugiau informacijos apie šio reikalavimo taikymą galite rasti VPT parengtuose informaciniuose pranešimuose [Aplinkos apsaugos vadybos sistemos](#) ir [Aplinkos apsaugos vadybos sistemų reikalavimo taikymas Tvarkos aprašo 4.3 p. bei Tvarkos aprašo 2 priedo 15.4 ir 26.1 p. atvejais](#). Šiuose pranešimuose pateikiama informacija kokiais atvejais gali būti nustatomi reikalavimai dėl aplinkos apsaugos vadybos sistemos taikymo, kokiems pirkimo objektams šis reikalavimas gali būti taikomas, kaip tinkamai suformuluoti reikalavimus pirkimo dokumentuose, kokie dokumentai gali būti prašomi atitikčiai pagrįsti, kada gali būti priimami lygiaverčiai įrodymai ir pan.

4. Pagal Tvarkos aprašo 4.4. papunktį, kai **produktas nėra produktų, kuriems taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašė**, tačiau:

- 4.4.1. p. **perkamas aplinkosauginis ir aplinkai palankus produktas**, kuris patenka į [orientacinį aplinkosauginių ir aplinkai palankių prekių bei paslaugų sąrašą pagal 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą \(ES\) 2015/2174 dėl orientacinio aplinkosauginių ir aplinkai palankių prekių bei paslaugų rinkinio, Europos aplinkos ekonominėms sąskaitoms skirtų duomenų perdavimo formato ir kokybės ataskaitų teikimo sąlygų, struktūros ir periodiškumo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą \(ES\) Nr. 691/2011 dėl Europos aplinkos ekonominių sąskaitų](#).

Tvarkos aprašo 4.4.1 papunktis gali būti taikomas, kai perkamas produktas nepatenka į produktų, kuriems taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašą. Pirkimo vykdytojas gali pirkimą priskirti prie žaliųjų pirkimų, jei perkamas produktas patenka į orientacinį aplinkai palankių prekių ir paslaugų sąrašą, ir tokiu atveju papildomų aplinkosauginių reikalavimų pirkimo dokumentuose nustatyti neprivaloma.

- 4.4.2. p. **perkama inovacija**, sukuriant naują arba iš esmės pagerintą produktą, paslaugas ar procesą, įskaitant gamybos, statybos, konstravimo ar kitus procesus, **darantį kuo mažesnę neigiamą įtaką klimato kaitai, aplinkos taršai, atliekų tvarkymui, gamtos išteklių naudojimui, ekosistemų ir jų paslaugų būklei ir (ar) kitam neigiamam poveikiui aplinkai**, palyginti su rinkoje egzistuojančiais produktais, paslaugomis ar procesais.

Jei perkamas produktas atitinka Tvarkos aprašo 4.4.2 papunkčio reikalavimus, pirkimo vykdytojas gali priskirti pirkimą prie žaliųjų pirkimų ir papildomų aplinkosauginių reikalavimų pirkimo dokumentuose nustatyti neprivaloma.

- 4.4.3. p. **perkama tik nematerialaus pobūdžio (intelektinė) ar kitokia paslauga**, nesusijusi su materialaus objekto sukūrimu, kurios teikimo metu nėra numatomas reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai, nesukuriamas taršos šaltinis ir negeneruojamos atliekos (pvz., atlikėjų, fotografų, dizaino, garso inžinierių, vaizdo inžinierių, renginių vedėjų, vertėjų, tekstų rengėjų paslaugos; mokymų, socialinių ir mokslinių tyrimų, studijų ir koncepcijų parengimo paslaugos; rinkodaros ir viešinimo strategijų, ir skaitmeninės reklamos, publikacijų paruošimo paslaugos; programavimo ir informacinių sistemų priežiūros paslaugos; audito, draudimo, teisinės ir konsultantų teikiamos paslaugos ir kitos paslaugos) **arba perkama prekė**: programinė įranga, programinės įrangos nuoma, licencijos, elektroniniai leidiniai ar elektroninės knygos.

Tokiu atveju, kai **perkamos paslaugos**, kurios nesusijusios su materialaus objekto sukūrimu arba šių paslaugų teikimas neturi reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai, nesukuriamas taršos šaltinis ir negeneruojamos atliekos, pirkimo vykdytojas turi teisę priskirti minėtą pirkimą prie žaliųjų pirkimų ir tokiu atveju papildomų aplinkosauginių reikalavimų pirkimo dokumentuose nustatyti neprivaloma. Pirkimo vykdytojas taip pat gali priskirti pirkimą prie žaliųjų pirkimų ir nenustatyti pirkimo dokumentuose aplinkos apsaugos kriterijų, jei įsigyja Tvarcos aprašo 4.4.3. papunktyje nurodytas prekes (prekių sąrašas yra baigtinis).

- 4.4.4. p. **pirkdamas produktą**, pirkimo vykdytojas **savarankiškai nustato aplinkos apsaugos kriterijus**, kurie yra susiję su pirkimo objektu, taikydamas bent vieną iš numatytų aplinkosauginių principų viename, keliuose ar visuose produkto gyvavimo ciklo etapuose:
 - prekei pagaminti ir (ar) tiekti, paslaugai teikti ar darbams atlikti sunaudojama mažiau gamtos išteklių ir (ar) sudėtyje yra pakartotinai panaudotų ir (ar) perdirbtų medžiagų;
 - prekei pagaminti, tiekti ir (ar) naudoti, paslaugai teikti ar darbams atlikti sunaudojama mažiau elektros energijos ir (ar) naudojama energija iš atsinaujinančių energijos išteklių;
 - prekei pagaminti, paslaugai teikti ar darbams atlikti naudojama mažiau ar nenaudojama pavojingųjų cheminių medžiagų, neteršiama aplinka ir nekliamas pavojus sveikatai;
 - prekė yra tvirta, ilgaamžė, funkcionali, ji ar jos sudedamosios dalys tinka naudoti daug kartų ir (ar) lengvai pataisomos, ir (ar) pakeičiamos;
 - prekė, virtusi atliekomis, tinka paruošti pakartotinai naudoti ar perdirbti.

Primintina, jog numatyti aplinkosauginiai principai yra bendro pobūdžio kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar pirkimas gali būti priskiriamas prie žaliųjų pirkimų, tačiau tai nėra tikslios formuluotės, kurias galima nukopijuoti į pirkimo dokumentus.

Savarankiškai nustatyti aplinkos apsaugos kriterijus galima atsižvelgiant ir į vadinamąjį „4R principą“:

1. Mažinimas (angl. Reduce) - ar tikrai reikia to, ką pirks? Įsivertinti, geriau, „žaliau“ ir naudingiau būtų prekė ar paslauga? Gal galima sumažinti pakuočių kiekį?
2. Pakartotinis naudojimas (angl. Re-use): sugrąžinimo tiekėjui sistema / perpardavimas /perdavimas kitiems naudotojams.

3. Perdirbimas (angl. Recycle): pirkti prekes iš perdirbtų žaliavų / pirkti perdirbtinas prekes.
4. Atkūrimas (angl. Restore): numatyti pirkimo dokumentuose ir sutartyje, kad atliekos turi būti naudojamos kitų produktų „gamyboje“ / perkami „atnaujinti“ (angl. *refurbished*) produktai.

Kriterijai taikomi produkto nuomai, naujo ar naudoto produkto įsigijimui. Pirkimo vykdytojas, vykdydamas žaliąjį pirkimą, į pirkimo dokumentus be patvirtintų minimalių aplinkos apsaugos kriterijų gali įrašyti vieną ar kelis savarankiškai pirkimo vykdytojo nustatytus aplinkos apsaugos kriterijus, kurie susiję su pirkimo objektu.

Tvarkos aprašo 5 punktą numato išimtis, kad vykdant neskelbiamas derybas ar neskelbiamą mažos vertės pirkimą, minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai taikomi pasirinktinai – pirkimo vykdytojas vykdo žaliąjį pirkimą vadovaudamasis bet kuriuo (-ais) Tvarkos aprašo 4 punkto papunkčiu (-ais), neatsižvelgdamas, ar produktas įtrauktas į produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašą (toliau - produktų sąrašas). Tokiu atveju, vykdant **neskelbiamas derybas arba neskelbiamą mažos vertės pirkimą, nėra privaloma taikyti minimalius aplinkos apsaugos kriterijų pagal Tvarkos aprašo 4.1 punktą, net ir tais atvejais, kai perkamas produktas patenka į produktų sąrašą. Pirkimo vykdytojas gali pats pasirinkti pagal kurį Tvarkos parašo 4 punkto papunktį bus nustatomi aplinkosauginiai kriterijai ir toks pirkimas bus priskiriamas prie žaliųjų pirkimų.**

Tvarkos aprašo 6 punktą nurodo, kad „jeigu įsigyjama produktų sąrašė esanti prekė, kuri turi būti **tiekiama ar perduodama antrinėje pakuotėje**, ji turi atitikti pakuotėms nustatytus minimalius aplinkos apsaugos kriterijus (2 priedo II skyrius „Pakuotės“), nebent tai prieštarauja higienos normoms“. Visais atvejais, kai įsigyjamas produktas patenka į produktų sąrašą ir produktas bus tiekiamas antrinėje pakuotėje, **antrinė pakuotė turi atitikti** jai nustatytus minimalius aplinkos apsaugos kriterijus.

Vadovaudamasis Tvarkos aprašo 7 punktu, pirkimo vykdytojas, vykdydamas žaliąjį pirkimą, gali taikyti aplinkos apsaugos kriterijus ne visam pirkimo objektui, o tik jo daliai, kurio vertė sudaro daugiau kaip 50 procentų visos pirkimo vertės, bet tik tuomet, kai nustatomi reikalavimai dėl I tipo ekologinių ženklų (Tvarkos aprašo 4.2 punktą), aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimų taikymo (Tvarkos parašo 4.3 punktą) arba savarankiškai nustatant aplinkosauginius reikalavimus (Tvarkos aprašo 4.4.4. punktą). Tokie pirkimai bus priskiriamas prie žaliųjų pirkimų.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad žaliajame pirkime nustatant visus patvirtintus minimalius aplinkos apsaugos kriterijus (pagal Tvarkos aprašo 4.1 papunktį), jie turi būti nustatomi visam pirkimo objektui visa apimtimi, išskyrus tuos atvejus, kai aplinkos ministro įsakymu patvirtintuose minimaliuose aplinkos apsaugos kriterijuose nustatyta kitaip.

Informacijos apie ŽVP gerąją praktiką, ekologinius ženklus, pavyzdinius (neprivalomus) kriterijus galima rasti [VPT žaliųjų pirkimų polapyje](#). Siūlome susipažinti su VPT parengtais rekomenduojamais [Prekių ir paslaugų pirkimo–pardavimo sutarčių aplinkos apsaugos kriterijais](#).

Alternatyvių degalų įstatymas ([ADĮ](#))

[ADĮ](#) 15 straipsnis. Pirkimams keliami reikalavimai

1. Pirkimų vykdytojai, atlikdami pirkimus, privalo laikytis numatytų reikalavimų, kai:

1) įsigyja kelių transporto priemones ar sudaro lizingo, nuomos arba išperkamosios nuomos sutartis dėl kelių transporto priemonių naudojimo;

2) pagal viešųjų paslaugų sutartis įsigyja keleivių vežimo kelių transportu paslaugas, numatytas Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinančiame Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70;

3) pagal paslaugų sutartis įsigyja kelių transporto priemonėmis atliekamas viešojo kelių transporto, specialiojo keleivinio kelių transporto, nereguliaraus keleivinio transporto, atliekų rinkimo, pašto siuntų vežimo keliais, siuntinių vežimo, pašto pristatymo ir siuntinių pristatymo paslaugas, kaip jos suprantamos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos tvirtinamame [Energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos reikalavimų, taikomų įsigyjant kelių transporto priemones, nustatymo ir atvejų, kada juos privaloma taikyti, tvarkos apraše](#).

2. Pirkimo vykdytojai privalo įvertinti kelių transporto priemonės eksploatacinio laikotarpio poveikį energetikai ir aplinkai ir laikytis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytų energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos reikalavimų, taikomų įsigyjant kelių transporto priemones.

3. ADĮ 15 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais laikotarpiu **nuo 2026 m. sausio 1 d. iki 2030 m. gruodžio 31 d** pirkimo vykdytojų per kalendorinius metus palyginti su bendru pirkimo vykdytojo atliekamuose pirkimuose įsigyjamu ir (ar) paslaugoms teikti naudojamu kelių transporto priemonių skaičiumi, išreiškiami procentinėmis dalimis:

1) **netaršių M1, M2 arba N1** kategorijos transporto priemonių skaičius, palyginti su bendru pirkimo vykdytojo pirkimuose įsigyjamu ar paslaugoms teikti naudojamu tos pačios kategorijos kelių transporto priemonių skaičiumi, turi sudaryti **ne mažiau kaip 100 procentų**;

2) **netaršių N2 ir N3** kategorijų kelių transporto priemonių skaičius, palyginti su bendru pirkimo vykdytojo pirkimuose įsigyjamu ar paslaugoms teikti naudojamu tos pačios kategorijos kelių transporto priemonių skaičiumi, turi sudaryti **ne mažiau kaip 16 procentų**;

3) **netaršių M3** kategorijos kelių transporto priemonių skaičius, palyginti su bendru pirkimo vykdytojo atliekamuose pirkimuose įsigyjamu ar paslaugoms teikti naudojamu tos pačios kategorijos kelių transporto priemonių skaičiumi, turi sudaryti **ne mažiau kaip 100 procentų**.

4. Kai atliekami netaršių M3 kategorijos kelių transporto priemonių viešieji pirkimai, pirkimo vykdytojas turi užtikrinti, kad ne mažiau kaip 50 procentų atliktų viešųjų pirkimų per kalendorinius metus būtų atlikti įsigyjant ar paslaugoms teikti naudojant visai netaršias sunkiąsias M3 kategorijos kelių transporto priemones.

Pažymėtina, kad [ADJ](#) yra nustatytos ir išimtys, kada [ADJ](#) 15 straipsnio reikalavimai netaikomi, pavyzdžiui, žemės ir miškų ūkio transporto priemonėms, dviratėms transporto priemonėms ir pan., išsamus sąrašas – [ADJ](#) 15 straipsnio 7 dalyje.

Tais atvejais kai perkama transporto priemonė patenka į [ADJ](#) 15 straipsnio 7 dalyje nurodytas išimtis, pirkimo vykdytojas vis tiek turi vykdyti žaliąjį pirkimą ir taikyti [Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymą „Dėl Energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos reikalavimų, taikomų įsigyjant kelių transporto priemones, nustatymo ir atvejų, kada juos privaloma taikyti, tvarkos aprašo patvirtinimo“](#), kurio 5 punkte nustatyta, kad pirkimo vykdytojas, **atlikdamas transporto priemonių ar jomis teikiamų paslaugų pirkimus ADJ 15 straipsnio 7 dalyje nustatytais tikslais ir reikmėmis**, techninėse specifikacijose turi nurodyti perkamų transporto priemonių energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos reikalavimus arba pirkimų pasiūlymus turi vertinti pagal kainos ar sąnaudų ir kokybės santykį, o transporto priemonių vartojamų degalų rūšį ar sąnaudas ir aplinkos apsaugos reikalavimus nustatyti kaip vieną iš vertinimo kriterijų.

PIRKIMO PROCEDŪROS

VPĮ 48 straipsnis / PĮ 60 straipsnis. Kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartai

VPĮ 48 straipsnio / PĮ 60 straipsnio 2 dalis nustato, jeigu pirkimo vykdytojas reikalauja pateikti nepriklausomų įstaigų išduotus sertifikatus, patvirtinančius, kad tiekėjas laikosi tam tikrų aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų, jis pirkimo dokumentuose turi nurodyti ES aplinkos apsaugos vadybos ir audito sistemą (angl. *Eco-Management and Audit Scheme*, EMAS) arba kitas aplinkos apsaugos vadybos sistemas, pripažįstamas pagal [2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento \(EB\) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriškojo Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos \(EMAS\) taikymo, panaikinančio Reglamentą \(EB\) Nr. 761/2001 ir Komisijos sprendimus 2001/681/EB bei 2006/193/EB](#) (OL 2009 L 342, p. 1), 45 straipsnį, arba kitus aplinkos apsaugos vadybos standartus, pagrįstus atitinkamais Europos arba tarptautiniais standartais, kuriuos yra patvirtinusios sertifikavimo įstaigos, atitinkančios ES teisės aktus arba atitinkamus Europos ar tarptautinius sertifikavimo standartus. Pirkimo vykdytojas pripažįsta lygiaverčius sertifikatus, išduotus kitose valstybėse narėse įsteigtų nepriklausomų įstaigų. Atlikdamas supaprastintą pirkimą ar pirkdamas VPĮ 2 priede / PĮ 4 priede nurodytas socialines ir kitas specialiąsias paslaugas, pirkimo vykdytojas priima ir kitus tiekėjo lygiaverčių aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių įrodymus, kurie patvirtintų, kad jo siūlomos aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės atitinka reikalaujamus aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus, o kitų pirkimų atvejais lygiaverčiai įrodymai priimami tik jeigu tiekėjas dėl nuo jo nepriklausančių objektyvių priežasčių negali pateikti sertifikatų per nustatytą laiką.

Šioje nuostatoje įtvirtinta pirkimo vykdytojo teisė (bet ne pareiga) pirkimo dokumentuose reikalauti, kad tiekėjas pateiktų nepriklausomų įstaigų išduotus sertifikatus, patvirtinančius, jog tiekėjas laikosi tam tikrų aplinkos apsaugos vadybos sistemų standartų.

Jei pirkimo vykdytojas nusprendžia nustatyti reikalavimą, kad tiekėjas laikosi aplinkos apsaugos vadybos **sistemos standartų**, kaip nurodoma VPĮ 48 straipsnio / PĮ 60 straipsnio 2 dalyje, reikalaujama pateikti nepriklausomų įstaigų išduotus **sertifikatus**, pvz., EMAS, taip pat turi būti pripažįstami **lygiaverčiai sertifikatai**, išduoti kitose valstybėse narėse įsteigtų nepriklausomų įstaigų. Atkreiptinas dėmesys, kad atlikdamas supaprastintą pirkimą ar pirkdamas VPĮ 2 priede / PĮ 4 priede nurodytas socialines ir kitas specialiąsias paslaugas, pirkimo vykdytojas priima ir **kitus tiekėjo lygiaverčių aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonių įrodymus**, kurie patvirtintų, kad jo siūlomos aplinkos apsaugos vadybos užtikrinimo priemonės atitinka reikalaujamus aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartus, o **kitų pirkimų atvejais lygiaverčiai įrodymai priimami tik jeigu tiekėjas dėl nuo jo nepriklausančių objektyvių priežasčių negali pateikti sertifikatų per nustatytą laiką.**

Pašalinimo pagrindai ir kvalifikacijos reikalavimai

Plačiau: [Tiekėjo pašalinimo pagrindų, kvalifikacijos, kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų vertinimo procedūrų vadovas](#).

Šio procedūrų vadovo tikslas – padėti pirkimo vykdytojams atlikti procedūras, susijusias su pirkimo dokumentuose tiekėjams nustatytų tiekėjo pašalinimo pagrindų nebuvimo, atitikties kvalifikacijos reikalavimams ir (ar) kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų laikymosi patikrinimu.

Tiekėjų pašalinimo pagrindai nustatomi vadovaujantis VPĮ 46, 50 ir 51 straipsniais, kurie taikomi kartu su PĮ 59 straipsnio 1 dalimi.

Tiekėjų kvalifikacijos reikalavimai nustatomi vadovaujantis VPĮ 47, 50 ir 51 straipsnių nuostatomis, kurios taikomos kartu su PĮ 59 straipsnio 1 dalimi bei VPĮ 49 straipsnio (PĮ 62 straipsnio) nuostatomis ir VPT direktoriaus įsakymu patvirtinta [Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika](#). Atliekant mažos vertės pirkimus, [Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika](#) yra rekomendacinė.

VPĮ 47 straipsnio 6 dalis. Tiekėjo kvalifikacijos tikrinimas.

Tikrindamas tiekėjo techninį ir profesinį pajėgumą, pirkimo vykdytojas gali reikalauti žmogiškųjų ir techninių išteklių bei patirties, kurie reikalingi pirkimo sutarčiai įvykdyti pagal pirkimo dokumentuose pirkimo objektui nustatytus kokybės reikalavimus. Reikiama tiekėjo patirtis visų pirma gali būti įrodoma užsakovų pažymomis apie tinkamai įvykdytas ankstesnes sutartis. Pirkimo vykdytojas gali laikyti, kad tiekėjas neturi reikalaujamo profesinio pajėgumo, jeigu nustato tiekėjo interesų konfliktą, galintį neigiamai paveikti pirkimo sutarties vykdymą. Interesų konflikto, galinčio neigiamai paveikti pirkimo sutarties vykdymą, atvejams priskirtinos ir šio straipsnio 8 ir 9 dalyse nurodytos aplinkybės. Perkant prekes, kurias numatoma atvežti į vietą ir įrengti, paslaugas ar darbus, tiekėjo profesinis pajėgumas suteikti tokias paslaugas arba atlikti įrengimo ir kitus

darbus gali būti vertinamas atsižvelgiant į pirkimo sutartį vykdydiančių jo darbuotojų kvalifikaciją, darbo produktyvumą, patirtį ir patikimumą.

VPĮ 51 straipsnio 7 dalies 8 punktas. Europos bendrajame viešųjų pirkimų dokumente pateikiamos informacijos patvirtinimo priemonės.

“Perkančioji organizacija, atsižvelgdama į perkamų prekių, paslaugų ar darbų pobūdį, kiekį, svarbą ir paskirtį, gali reikalauti iš tiekėjų pateikti šiuos dokumentus (vieną ar kelis), patvirtinančius jų techninį ir profesinį pajėgumą: <...>

8) aplinkos apsaugos vadybos priemonių, kurias tiekėjas galės taikyti vykdydamas pirkimo sutartį, apibūdinimą;“.

Jei pirkimo vykdytojas nusprendžia nustatyti reikalavimą, kad tiekėjas laikosi tam tikrų aplinkos apsaugos vadybos **priemonių** ([Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodikos](#) 22 p.), tokiu atveju negali būti reikalaujama pateikti būtinai nepriklausomų įstaigų išduotus sertifikatus, kurie įrodo visos sistemos standartą (jie tik gali būti pateikiami), o reikalaujama pateikti aplinkos apsaugos vadybos **priemonių**, kurias tiekėjas galės taikyti vykdydamas pirkimo sutartį, apibūdinimą, vadybos priemonių taikymo aprašymą ir pan. Juose gali būti apibrėžta tiekėjo aplinkos apsaugos politika; nustatyti reikšmingiausi aplinkos apsaugos aspektai, kuriems įtaką daro, gali daryti tiekėjo veikla, ir šiuos aplinkos apsaugos aspektus reglamentuojantys teisės aktai; aplinkosauginiai tikslai, uždaviniai, priemonės šiems tikslams pasiekti; aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo stebėseną; parengtas aplinkosauginių ir avarinių situacijų valdymo planas; aplinkosauginio gerinimo veiklos kontrolė (pavyzdžiui, parengiamos kasmetinės ataskaitos, kurios pateikiamos, pristatomos įmonės vadovybei) ir pan.

VPĮ 37 / PJ 50 straipsnis. Techninė specifikacija

Techninės specifikacijos parengimas yra viena atsakingiausių pirkimo vykdytojų užduočių per visą pirkimo procesą. Techninės specifikacijos turi būti parengtos taip, kad būtų tikslios, aiškios ir suprantamos potencialiems pirkimo dalyviams (t. y. tiekėjams), privalo būti tiek tikslios, kad konkurso dalyviai galėtų nustatyti sutarties objektą, o pirkimo vykdytojas galėtų sudaryti sutartį, be to, turi būti aiškiai išdėstytos, kad tiekėjai žinotų, ką apima pirkimo vykdytojo nustatyti reikalavimai.

Pirkimo vykdytojas techninėje specifikacijoje gali nustatyti, kad:

- perkamas produktas atitiktų [Tvarkos apraše](#) nustatytus ir patvirtintus minimalius aplinkos apsaugos kriterijus;
- perkamas produktas atitiktų jam nustatytus I tipo ekologinio ženklo reikalavimus, patvirtinamus I tipo ekologiniu ženklu arba kitu tiekėjo pateiktu lygiaverčiu įrodymu;
- perkamai paslaugai ar darbui tiekėjas taiko aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimus;

- perkamas aplinkosauginis ir aplinkai palankus produktas, kuris patenka į orientacinį aplinkosauginių ir aplinkai palankių prekių bei paslaugų sąrašą pagal [2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos įgyvendinimo reglamenta \(ES\) 2015/2174](#);
- perkama inovacija, sukuriant naują arba iš esmės pagerintą produktą, paslaugas ar procesą, įskaitant gamybos, statybos, konstravimo ar kitus procesus, darantį kuo mažesnę neigiamą įtaką klimato kaitai, aplinkos taršai, atliekų tvarkymui, gamtos išteklių naudojimui, ekosistemų ir jų paslaugų būklei ir (ar) kitam neigiamam poveikiui aplinkai, palyginti su rinkoje egzistuojančiais produktais, paslaugomis ar procesais;
- perkama tik nematerialaus pobūdžio (intelektinė) ar kitokia paslauga, nesusijusi su materialaus objekto sukūrimu, kurios teikimo metu nėra numatomas reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai, nesukuriamas taršos šaltinis ir negeneruojamos atliekos arba perkama prekė: programinė įranga, programinės įrangos nuoma, licencijos, elektroniniai leidiniai ar elektroninės knygos;
- perkamas produktas atitiktų bent vieną iš žemiau numatytų **aplinkosauginių principų** viename, keliuose ar visuose produkto gyvavimo ciklo etapuose:
 - prekei pagaminti ir (ar) tiekti, paslaugai teikti ar darbams atlikti sunaudojama mažiau gamtos išteklių ir (ar) sudėtyje yra pakartotinai panaudotų ir (ar) perdirbtų medžiagų;
 - prekei pagaminti, tiekti ir (ar) naudoti, paslaugai teikti ar darbams atlikti sunaudojama mažiau elektros energijos ir (ar) naudojama energija iš atsinaujinančių energijos išteklių;
 - prekei pagaminti, paslaugai teikti ar darbams atlikti naudojama mažiau ar visai nenaudojama pavojingųjų cheminių medžiagų, neteršiama aplinka ir nekeliamas pavojus sveikatai;
 - prekė yra tvirta, ilgaamžė, funkcionali, ji ar jos sudedamosios dalys tinka naudoti daug kartų ir (ar) lengvai pataisomos, ir (ar) pakeičiamos.

SVARBU: aukščiau paminėti aplinkosauginiai principai nėra aplinkosauginių reikalavimų formuluotės, kurias galima nukopijuoti į pirkimo dokumentus. Pirkimo vykdytojas, vadovaudamasis aukščiau paminėtais aplinkosauginiais principais, turi nustatyti konkrečiam pirkimo objektui taikomus aplinkos apsaugos kriterijus. Pirkimo vykdytojas, atsižvelgdamas į pirkimo objektą bei atlikto rinkos tyrimo (jei buvo vykdytas) ar rinkos konsultacijos rezultatus, pats priima sprendimą, kiek ir kokius aplinkos apsaugos kriterijus kelti, kaip gali būti įrodyta atitiktis keliamiems kriterijams ir pateikia visą informaciją pirkimo dokumentuose.

Techninė specifikacija gali būti paruošta apibūdinant norimą rezultatą arba nurodant pirkimo objekto funkcinius reikalavimus. Funkciniai reikalavimai gali apimti ir aplinkos apsaugos reikalavimus. Tokie reikalavimai turi būti tikslūs, kad tiekėjai galėtų parengti tinkamus pasiūlymus, o pirkimo vykdytojas – įsigyti reikalingų produktų;

Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. birželio 18 d. įsakymas Nr.1-154 "[Dėl Prekėms, išskyrus kelių transporto priemonės, paslaugoms, darbams ir pastatams, įsigyjamiems viešųjų pirkimų, perkančiųjų subjektų atliekamų pirkimų ir koncesijų suteikimo procedūrų metu, keliamų energijos vartojimo efektyvumo rodiklių ir \(ar\) taikytinų reikalavimų \(kriterijų\) ir jų taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo](#)", kuriuo yra patvirtintas:

- prekėms, išskyrus kelių transporto priemones, paslaugoms, darbams ir pastatams, įsigyjamiems viešųjų pirkimų, perkančiųjų subjektų atliekamų pirkimų ir koncesijų suteikimo procedūrų metu, keliamų energijos vartojimo efektyvumo rodiklių ir (ar) taikytinų reikalavimų (kriterijų) ir jų taikymo tvarkos aprašas;
- prekių, kurioms taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, sąrašas.

Šio įsakymo tikslas - užtikrinti, kad pirkimų metu būtų įsigijamos energiją efektyviai vartojančios prekės, paslaugos ir darbai, taip prisidedant prie energijos vartojimo efektyvumo didinimo.

SVARBU! Techninėje specifikacijoje keliami aplinkos apsaugos kriterijai turi turėti sąsają su pirkimo objektu ir būti proporcingi pirkimo objektui bei tikslams. Proporcingumo principo turinį sudaro siekiamų tikslų ir jiems pasiekti pasirenkamų priemonių derinimas.

Pasiūlymų vertinimo kriterijai

Plačiau: [Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo gairėse.](#)

VPĮ 55 straipsnis / PĮ 64 straipsnis. Nustatyta, kad pirkimo vykdytojas, pasirinkdamas pasiūlymų vertinimo kriterijų, visada turi siekti ekonomiškai naudingiausio sprendimo, todėl visais atvejais renka ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą. Tai jis gali atlikti taikydamas:

- kainos ar sąnaudų ir kokybės santykio kriterijų arba,
- kainos kriterijų arba
- sąnaudų, kurios apskaičiuojamos pagal gyvavimo ciklo sąnaudų metodą, kriterijų.

VPĮ 56 straipsnis / PĮ 65 straipsnis. Gyvavimo ciklo sąnaudos.

1. Gyvavimo ciklo sąnaudos apima prekių, paslaugų ar darbų gyvavimo laikotarpiu patiriamas visas šias išlaidas ar jų dalį:

- pirkimo vykdytojo ar kitų naudotojų patiriamas išlaidas:
 - su įsigijimu susijusias išlaidas, įskaitant kainą;
 - naudojimo išlaidas, pavyzdžiui, energijos ar kitų išteklių suvartojimo išlaidas;
 - eksploatavimo išlaidas;
 - gyvavimo ciklo pabaigos išlaidas, pavyzdžiui, atliekų surinkimo, perdirbimo išlaidas;
- išlaidas, susijusias su prekių, paslaugų ar darbų gyvavimo laikotarpiu sukeliama išoriniais aplinkos veiksniais, jeigu įmanoma nustatyti ir patikrinti tokių išlaidų piniginę vertę. Tokios išlaidos gali būti susijusios su šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų ar kitų išmetamųjų teršalų kiekio mažinimu, klimato kaitos mažinimu.

2. Kai pirkimo vykdytojas ketina vertinti sąnaudas pagal gyvavimo ciklo sąnaudų metodą, jis pirkimo dokumentuose nurodo, kokius duomenis savo pasiūlyme turi pateikti tiekėjas ir kokį metodą taikys pirkimo vykdytojas, vertindamas gyvavimo ciklo sąnaudas pagal tiekėjo pateiktus duomenis.

3. Pirkimo vykdytojo pasirinktas metodas, pagal kurį vertinamos su išoriniais aplinkos veiksniais susijusios sąnaudos, turi atitikti visas šias sąlygas:

- jis turi būti pagrįstas objektyviai patikrinamais ir nediskriminaciniais kriterijais. Šis metodas negali tam tikriems tiekėjams sudaryti nepagrįstai palankesnių ar nepalankesnių sąlygų, ypač jeigu jis nebuvo sukurtas taikyti nuolat ir pakartotinai;
- informaciją apie jį gali gauti visi suinteresuoti subjektai;
- pirkimo vykdytojo prašomus duomenis turi gebėti pateikti pareigingas tiekėjas įprastomis pastangomis, įskaitant tiekėjus iš trečiųjų šalių, pasirašiusių Pasaulio prekybos organizacijos sutartį dėl viešųjų pirkimų ar kitus ES įpareigojančius tarptautinius susitarimus.

4. Vertinant gyvavimo ciklo sąnaudas, turi būti taikomi ES teisės aktu patvirtinti privalomi bendrieji gyvavimo ciklo sąnaudų vertinimo metodai, įskaitant metodus, patvirtintus [Direktyva 2009/33/EB](#) įgyvendinančiais nacionaliniais teisės aktais.

Pasiūlymų vertinimo kriterijai. Gyvavimo ciklo sąnaudų (GCS) skaičiuoklė

GCS skaičiuoklių naudojimas nėra privalomas. Sąnaudų metodu pasiūlymus vertinti galima ir be GCS skaičiuoklių, galima sukurti savas arba modifikuoti VPT tinklalapyje pateiktas pavyzdines GCS skaičiuokles pagal savo poreikį arba detaliai aprašyti skaičiavimo metodą pirkimo dokumentuose.

Plačiau: [Pavyzdinės gyvavimo ciklo sąnaudų skaičiuoklės](#).

SVARBU: neužtenka vien „naudoti skaičiuokles“ - tam tikrus skaičiuokle vertinamus aspektus būtina aprašyti ir pirkimo dokumentuose, sutartyje.

SUTARČIŲ VALDYMAS

Sutarties nuostatomis galima nustatyti aplinkos apsaugos aspektus sutarties vykdymo etape. Jos turi būti susijusios su sutarties objektu ir iš anksto nurodytos pirkimo dokumentuose, užtikrinant, kad tiekėjai žino apie šiuos reikalavimus ir gali į juos atsižvelgti pateikdami savo pasiūlymų kainas. Siekiant atgrasyti nuo aplinkos apsaugos įsipareigojimų pažeidimų, pagal sutartį turi būti numatyta imtis atitinkamų sankcijų.

Sutarties vykdymo etape reikėtų atidžiai stebėti, kaip laikomasi sutarties nuostatų, įskaitant ir nustatytų aplinkos apsaugos kriterijų, o atsakomybė už jų laikymąsi turi būti aiškiai nurodyta sutartyje.

Pirkimo vykdytojo pareiga kontroliuoti, kaip tiekėjas laikosi nustatytų reikalavimų, todėl **aplinkosauginių reikalavimų vykdymas turi būti perkeltas į sutarties vykdymo sąlygas nustatant priemonių įgyvendinimo ir tikrinimo eigą**. Vien tik deklaratyvaus reikalavimo, jog tiekėjas turi laikytis sutarties vykdymo sąlygų, neužtenka.

Sutarties vykdymo stebėseną gali būti įvairių formų, pavyzdžiui pirkimo vykdytojas iš tiekėjo gali pareikalauti pateikti sutartyje nustatytų aplinkosauginių reikalavimų laikymosi įrodymus, dokumentus, pirkimo vykdytojas gali atlikti patikras vietoje ir pan.

TEISMŲ PRAKTIKA

Europos Teisingumo Teismas yra priėmęs daugybę sprendimų, susijusių su ES pirkimais. Šiais sprendimais aiškinamos direktyvos ir kokią tai turi įtaką pirkimų vykdymui. Žaliųjų pirkimų srityje Europos Teisingumo Teismas paskelbė keletą svarbių sprendimų:

„Wienstrom“ byla (2003 m. gruodžio 4 d. [byla C-448/01](#))

Europos Teisingumo Teismas nusprendė, kad:

- priimtina naudoti ekologinius sutarties sudarymo kriterijus, net jei toks kriterijus pirkimo vykdytoji nesuteikia tiesioginės ekonominės naudos;
- be to, tokiems kriterijams galima suteikti didelį svorį;
- aiškiai leistina nustatyti sutarties sudarymo kriterijų, susijusį su perkamo produkto gamybos būdu, jei tai svarbu sutarčiai;
- kad kriterijus būtų priimtinas, jis turėtų būti aiškiai susietas su sutarties dalyku ir jį turi būti įmanoma patikrinti, o tai reikštų, kad pirkimo vykdytojas, pavyzdžiui, pateikdama sertifikatus, reikalautų dokumentų, leidžiančių jam patikrinti konkurso dalyvių pateiktą informaciją, susijusią su kriterijumi;
- nepriimtina naudoti sutarties sudarymo kriterijų, kuris grindžiamas bendru elektros energijos iš atsinaujinančių šaltinių kiekiu, kuris gali būti tiekiamas viršijant sutartyje reikalaujamą kiekį, nes tai nesujie su sutarties dalyku ir gali sukelti nepagrįstą konkurso dalyvių, galinčių visiškai įvykdyti sutarties reikalavimus, diskriminaciją.

Šioje byloje nustatyti du svarbūs aplinkos apsaugos kriterijų taikymo parametrai. Pirma, kartu su kriterijais turi būti pateikti reikalavimai, leidžiantys pirkimo vykdytoji **patikrinti** pateiktą informaciją dėl aplinkosaugos kriterijų atitikimo. Antra, sutarties sudarymo kriterijai turi būti **konkrečiai** susiję **su sutarties dalyku**, o ne su bendrais ūkio subjekto pajėgumais. Pažymėtina, kad Europos Teisingumo Teismas neatmetė galimybės nagrinėti tokį pajėgumą atrankos etape.

„Concordia Bus Finland Oy Ab“ byla (2002 m. rugsėjo 17 d. [byla C-513/99](#))

Europos Teisingumo Teismas patvirtino galimybę vertinant ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą atsižvelgti į aplinkosaugos kriterijus, tačiau nustatė keturias tokių kriterijų naudojimo sąlygas:

- jie turėtų būti susieti su sutarties objektu;
- jie neturėtų suteikti pirkimų vykdytoji neribotos pasirinkimo laisvės, o tai reiškia, kad bet kokie aplinkosaugos reikalavimai turi būti konkretūs ir objektyviai kiekybiškai įvertinami;
- jie turėtų būti aiškiai paminėti pirkimo dokumentuose arba skelbime apie pirkimą;
- jie turi atitikti bendruosius Europos Bendrijos sutarties principus.

Dėl šios bylos pirkimų vykdytojams buvo atvertos galimybės į savo pasiūlymus įtraukti aplinkosauginius sutarties sudarymo kriterijus, jei tenkinamos pirmiau nurodytos keturios sąlygos.

Plačiau: [Europos komisija. Teismų praktika.](#)

TEISĖS AKTŲ, GAIRIŲ IR REKOMENDACIJŲ SĄRAŠAS

Pagrindinių teisės aktų, reglamentuojančių žaliuosius pirkimus ir jų vykdymą, gairių bei rekomendacijų sąrašas:

Eil. Nr.	Teisės akto pavadinimas
1.	Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas
2.	Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektu, įstatymas
3.	Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatymas
4.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-21 nutarimas Nr. 1133 "Dėl Žaliųjų pirkimų tikslų nustatymo ir įgyvendinimo"
5.	Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimas Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“
6.	Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. D1-508 „Dėl aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdamant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“
7.	Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. birželio 18 d. įsakymas Nr.1-154 "Dėl Prekėms, išskyrus kelių transporto priemones, paslaugoms, darbams ir pastatams, įsigyjamiems viešųjų pirkimų, perkančiųjų subjektu atliekamų pirkimų ir koncesijų suteikimo procedūrų metu, keliamų energijos vartojimo efektyvumo rodiklių ir (ar) taikytinų reikalavimų (kriterijų) ir jų taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo"
8.	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. 3-100 „Dėl energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkos apsaugos reikalavimų, taikomų įsigyjant kelių transporto priemones, nustatymo ir atveju, kada juos privaloma taikyti, tvarkos aprašo patvirtinimo“
9.	VPT direktoriaus 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-105 patvirtinta Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika
10.	VPT direktoriaus 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-97 patvirtintas Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas

11.	2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1221/2009 dėl organizacijų savanoriškojo Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) taikymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 761/2001 ir Komisijos sprendimus 2001/681/EB bei 2006/193/EB
12.	Europos Komisijos 2019 m. gruodžio 11 d. patvirtintas Komisijos komunikatas Europos žaliasis kursas
	Gairių ir rekomendacijų pavadinimas
13.	VPT parengtos Gairės. Rinkos konsultacijos: iššūkiai ir galimybės
14.	VPT parengtas Tiekėjo pašalinimo pagrindų, kvalifikacijos, kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų vertinimo procedūrų vadovas
15.	VPT parengtos Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo gairės
16.	Europos Komisijos parengtas Žaliojo viešojo pirkimo vadovas
17.	Pavyzdinės gyvavimo ciklo sąnaudų skaičiuoklės
18.	ES parengti pavyzdiniai ŽVP kriterijai
19.	VPT parengtos Pasiūlymų vertinimo gairės

Dokumento versijos

Versija	Data	Pastabos, papildoma informacija
1.	2022-01-03	Pradinė dokumento versija.
2.	2023-03-31	Informacija atnaujinta, atsižvelgiant į nuo 2023-01-01 įsigaliojusius Aplinkos ministro įsakymo pasikeitimus bei atliktos techninio pobūdžio korekcijos. Dokumento versija nuo 2023-03-31 iki 2024-05-31. Patikslinta dokumento versija.
3.	2024-06-07	Informacija atnaujinta, atsižvelgiant į nuo 2024-02-01 įsigaliojusius Aplinkos ministro įsakymo pasikeitimus. Dokumento versija nuo 2024-06-07 iki 2025-04-01. Patikslinta dokumento versija.
4.	2025-04-02	Atnaujintas aktualių teisės aktų sąrašas. Patikslinta dokumento versija.
5.	2026-05-20	Informacija atnaujinta atsižvelgiant į: 1. Nuo 2026-01-01 d. ADJ viešiesiems pirkimams keliamus reikalavimus;

		<p>2. Nuo 2026-05-11 d. įsigaliojusius Tvarkos aprašo pakeitimus;</p> <p>3. Nuo 2026-05-11 d. įsigaliojusius Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. birželio 18 d. įsakymo Nr.1-154 "Dėl Prekėms, išskyrus kelių transporto priemones, paslaugoms, darbams ir pastatams, įsigyjamiems viešųjų pirkimų, perkančiųjų subjektų atliekamų pirkimų ir koncesijų suteikimo procedūrų metu, keliamų energijos vartojimo efektyvumo rodiklių ir (ar) taikytinų reikalavimų (kriterijų) ir jų taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo" pakeitimus.</p> <p>Šis dokumentas.</p>
--	--	--